

Broedvogels van Het Hol 2017

Met beknopte aanvulling van gegevens uit De Suikerpot.

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Werkgroep Broedvogels

Postbus 1028 1200 BA Hilversum
www.vwggooi.nl
broedvogels@vwggooi.nl

Natuurmonumenten

Met dank aan SOVON (BPM autoclustering)

Uitgave VWG: 265

Tekst: Carel de Vink
Foto's: Carel de Vink
Advies: Erik de Haan (NM)
Kaarten: SOVON BPM autoclustering

Omslagfoto: inventariseren per kano

Copyright 2017 – Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum

Inhoud

Inleiding	3
Gebiedskenmerken	4
Het Hol/De Suikerpot: vergelijkenderwijs	5
Overzicht van teldata	7
Vogelwereld	7
Broedvogels 2017	9
Conclusie	10
Broedende en mogelijk broedende soorten nader bekeken	11
Aanbevelingen	20
Bronnen	21
Aanhangsel I Het weer	22
Aanhangsel II Enkele soortkaarten	23

Inleiding

In de maanden april tot en met juli werd er op verzoek van Natuurmonumenten onderzoek gedaan naar de broedvogels van Het Hol. Dit onderzoek werd verricht uit naam van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, waarbij dit aan de eerder geplande onderzoeken werd toegevoegd. In de oorspronkelijke aanvraag kwam Het Hol namelijk niet voor. Op speciaal verzoek van boswachter Erik de Haan (NM) verklaarde de auteur van dit verslag zich bereid de tellingen en verwerking op zich te nemen. Daarbij riep deze de hulp in van Ellen de Moel, die naast haar vogelkennis ook haar nautische ervaring inzette als ervaren kanoër. Naast ons beiden kwam ook De Haan enkele malen in beeld voor deel-inventarisaties, waarbij hij zich vooral richtte op indicatorsoorten. Het Hol werd in kaart gebracht met behulp van SOVON (met dank aan J.W. Vergeer en als tussenpersoon Dirk Prop). Door middel van autoclustering via de BPM-methode (zie Van Dijk et al; verder aangehaald als SOVON) werden de waarnemingen herleid tot geldige territoria.

Dit geldt niet voor de en passant meegenomen inventarisatie van De Suikerpot. Deze vond in minder intensieve mate plaats, mede op verzoek van E. de Haan, en grotendeels door hemzelf of deels door C. de Vink (tweemaal samen) uitgevoerd. Wel werden die gegevens handmatig verwerkt volgens dezelfde principes van SOVON. Bij een eerste verkenning was ook E. de Moel betrokken. Verderop wordt nader ingegaan op de verschillen in benadering van beide inventarisaties. Een uitvoeriger verslag van De Suikerpot wordt aan Natuurmonumenten ter beschikking gesteld.

In dit verslag gaat het voornamelijk om de resultaten van Het Hol en een vergelijking tussen beide resultaten.

Omwonenden ontvingen een verkorte versie van het eindverslag. Met dank aan hen die ons welwillend aanvullende informatie verschafte of doorgang verleenden (soms al bij nacht en ontij) over hun erf.

Carel de Vink, 2017

Vroege ochtend in Het Hol

Referentie:

Voor vergelijking met oudere gegevens is geput uit het uitvoerige en zeer gedegen verslag van Dirk Prop en de inventarisatie uit 2012. Hiernaar wordt geregeld verwezen als (DP).

Voor Natuurmonumenten gebruiken we de afkorting NM.

Dezelfde gebiedsgrenzen als in de telling van 2012 werden aangehouden

Gebiedskenmerken:

Het Hol, dat samen met De Suikerpot een natuurgebied van 187 ha vormt binnen de voormalige gemeente Kortenhoef (nu Wijdemeren), is een voor het publiek niet toegankelijk trilveen. Naast open water (restant van petgaten door turfwinning), moerasheide en veenmosrietland, is er op voormalige legakkers en enkele zandruggen sprake van moerasbos in een gevorderd of juist jonger stadium van ontwikkeling. Het gebied hoort voor een deel tot het zogenaamde 'veenmosberkenbroek'-type. In het water komen planten voor als waterdrieblad, waterlelie en gele plomp, maar ook woekert er de Amerikaanse exoot cabomba of waterwaaier. De oeverbegroeiing biedt plaats aan tal van zeggesoorten en planten als wateraardbei. Op een plaats zelfs metershoge koningsvarens. De botanische hooilanden vertonen groei van moerasvaren, moerasviooltje, moeras-kartelblad, echte koekoeksbloem, veenpluis en ronde zonnedauw. Deze vochtige weiden, met plaatselijk zelfs dopheide, worden regelmatig gemaaid. Het is dan ook geen wonder dat het gebied vooral uit botanisch oogpunt wordt beheerd. Dat dit de vogelstand geen kwaad doet, blijkt uit het verschil met het ook in geringe mate aanwezige particulier begrazingsland. In het centrale deel liggen enkele percelen waar melkvee, schapen en geiten grazen. Daar beperkt de vogelstand zich tot bezoekende grauwe en nijlganzen, wilde eenden en af en toe een Kievit of witte kwikstaart.

Koningsvaren

Langs de oevers groeit hier en daar gagel, valeriaan, kleine lisdodde, rietorchis en tal van grassoorten, biezen als mattenbies, en zeggen. Half in het water staan riet en galigaan. Op nog slechts één plek is het krabbenscheer aanwezig (een strook van 3 x 7 m). In betere jaren was dat een talrijk aanwezige plant, op de wortels waarvan de zwarte stern tot broeden kwam. De vanouds aanwezige kalkrijke kwel is in Het Hol helaas steeds minder merkbaar. Terwijl genoemde woekering van cabomba, inbreng van meststoffen (aanwezig vee, uitrijden van mest door omwonende boeren in de omgeving), eutrofiëring door soms massaal aanwezige ganzen en mogelijk ook de aanwezigheid van de Amerikaanse rivierkreeft de waterkwaliteit onder druk zet.

Het bosgedeelte herbergt voornamelijk (zachte) berk, zwarte els, zomereik, lijsterbes en hier en daar wilgenstruweel of populier. Op een van de percelen ook witte abeel. In de struiklaag treffen we lijsterbes, inheemse en Amerikaanse vogelkers, hop en kamperfoelie met een ondergroei van brandnetel, diverse braamsoorten en planten als kleefkruid, grassen en dergelijke.

Het Hol/De Suikerpot: vergelijkenderwijs

Van ouds vormen beide gebieden, samen met een brede strook weilanden en hooiland in het centrale gedeelte, een vrijwel aaneengesloten natuurrijk cultuurgebied. Begrensd door een lint van woningen aan de westkant (Moleneind) en oostzijde ('s-Gravelandse Vaartweg/Draaibrug). Langs beide wegen ook vestigingen met een licht industrieel karakter: tuincentra en kwekerijen, opslagterrein van een sloopbedrijf, botenverhuur, kleine scheepswerf, een jachthaven e.d. Verder naar het oosten een weidegebied en wat verderop een sportcomplex. In het westen het Wijde Blik, een gewaardeerde zeilplas met rijke oeverzones en woningen aan de oostzijde. Aan de noordzijde wordt 'ons pareltje' begrensd door de provinciale weg tussen Hilversum en de A2. Daarachter agrarisch land en een smalle natuurzone langs het Hilversums Kanaal. Ten zuiden van de weg ligt De Suikerpot, begrensd door een complex van volkstuinten, waar vink, merel en zanglijster huizen en tjiftjaf en heggemus te horen zijn. Aan de zuidkant loopt de Kromme Rade, een wandelpad met enkele woningen. Ten zuiden van dit pad ligt de Vuntus, een druk bevaren recreatieplas, die grotendeels van de Kromme Rade wordt afgeschermd door een moerasbos en watergangen met enkele recent afgegraven weiden, waar nieuwe natuur zich kan ontwikkelen. Dat gebied wordt beheerd als natuurgebied en is alleen per roeiboot of kano toegankelijk. Wat verder naar het zuidwesten ligt de Loenderveense Plas, waar (nog?) rust heerst. In omvang meten Het Hol en De Suikerpot ieder zo'n 90 ha.

Beide gebieden laten zich alleen hierin vergelijken, dat het gaat om natte veengronden met open waterpartijen en de daarbij behorende verlandingsvegetatie. Voor een groot deel elzen en berken, gagel, veenmos en riet. Waarbij het aandeel open water in De Suikerpot veel geringer is dan in Het Hol. De boomvariatie is er groter, met onder andere een essenlaan en enkele rijen hoog opgaande populieren. Er ligt ook meer dood hout. Langs de Vreelandseweg zijn enkele plasjes recentelijk uitgebaggerd, waarbij de oeverbegroeiing is teruggezet naar hakhout, de zogeheten Schildersplasjes. Beide gebieden worden gedeeltelijk gebruikt voor agrarische doeleinden: hooiland, beweiding met schapen, geiten en koeien. De begrazingsgebieden zijn in de telling niet meegenomen. Al is het aanwezig zijn van open grasland voor sommige vogels een niet onwelkome aanvulling. Toch wordt er door maar weinig vogels van deze graslanden gebruik gemaakt om te broeden. Dat was, blijkens oude rapporten, vroeger wel anders (Prop 2012). Hooguit nestelen er wat grauwe en nijlganzen, wilde eenden en mogelijk ook de krakeend. Misschien hebben een drietal paren Kieviten er gebroed, al werden er door ons geen Kievit-kuikens gezien.

Naast de hieronder vermelde broedvogels leveren beide gebieden en het grasland foerageerruimte aan onder andere blauwe en purperreigers, ooievaars en soorten als kokmeeuw, kleine mantelmeeuw, Canadese gans en visdief. Deze broeden elders, maar weten de voedselrijkdom van beide gebieden en tussengelegen grasland te benutten. Waarbij ganzen hun jongen massaal meenemen. Niet alleen jonge Canadese ganzen, maar ook in ons gebied en andere terreinen in de wijde omgeving uit het ei gekropen nijl- en grauwe ganzen, weten het voedzame gras te vinden.

Behalve vogels herbergt de regio ook tal van libellen, waterjuffers en andere aan water gebonden insecten, hazen, reeën en soorten als vos, wezel en mol. In beide gebieden zijn zwarte reeën gezien, een variant die in veengebieden vaker wordt waargenomen. Ook zijn er duidelijke aanwijzingen dat das en boomarter (en enige jaren terug zelfs de visotter) voorkomen (bron: landschap NH). Ringslang en diverse soorten amfibieën bewonen de drassige en drogere delen. De plantengroei verraadt een redelijk goede waterkwaliteit. Door kalkrijke kwel zijn in De Suikerpot de sloten weinig doorzichtig. Een massaal voorkomende plantensoort is daar, tussen het veenmos, de waternavel.

Vos

Globaal omvat Het Hol ongeveer (tussen haakjes Suikerpotpercentages):

35% open water (8%)	35% moerasbos (65%)
15% agrarisch grasland (7%)	12% botanisch hooiland (15%) 3% wegen, erven e.d. (5%)

Overzicht van teldata:

13 maart:	13:00 – 15:10 u 30% (te voet vanaf Kromme Rade) (E. de Moel en C. de Vink)
6 april :	10:10 – 13:40 u 60% (E. de M.; E. de Haan; C. de V.)
10 april :	06:10 – 10:00 u 90% (E. de M.; C. de V.)
25 april :	05:14 – 09:14 u 80% (idem)
8 mei :	05:45 – 08:50 u totaal (E. de H.) (zie onder)
15 mei :	04:47 – 09:13 u totaal (E. de M.; C. de V.)
29 mei :	04:41 – 09:54 u totaal (idem)
22 juni :	10:59 – 13:52 u 40% (idem)
4 juli :	21:25 – 23:49 u 80% (idem)

Globaal werd er in Het Hol tweewekelijks geteld. In totaal 9 maal. Meestal vanaf een half uur voor zonsopgang. Eenmaal in de avond tot bijna middernacht. Twee tellingen van elk ongeveer 50% van Het Hol begin mei werden ingevoerd als totaalstelling, waarbij de gegevens dus werden samengevoegd. De eerste varende verkenning leverde meteen al interessante soorten op: de kleine bonte specht en een blauwborst. De eerste soort werd vervolgens in Het Hol nog een tweede maal roffelend aangetroffen. Die eerste verkenning vond plaats met een boot met buitenboordmotor. De tellingen van de eerste meiweek later eveneens, evenals de telling met 3 'man' op 6 april; de overige tellingen werden door E. de Moel en C. de Vink met de Canadese kano verricht. Die laatste methode geeft minder verstoring en door het ontbreken van motorgeluiden waren soorten als sprinkhaanzanger en snor al op afstand hoorbaar.

In dit verslag vermelden we alleen de bezoeken aan Het Hol. In De Suikerpot werd 7x geteld. Voor meer details daarover verwijst ik Natuurmonumenten naar het aanvullend voor hen opgestelde verslag.

Vogelwereld:

Grote vogels als reigerachtigen komen er niet nestelend voor. Ondanks melding van omwonenden, dat de roerdomp er vorige zomer verblijf hield, is deze reiger dit voorjaar slechts eenmaal buiten het telgebied gezien, en wel in de Vuntus. Aalscholvers komen in klein aantal overnachten in Het Hol. De grootste broedende vogel is de knobbelzwaan, die in beide gebieden nestelde. Natuurmonumenten doet alles om de toename van het aantal ganzen in te perken. Toch zagen we van zowel nijl- als grauwe gans flinke aantallen jonge vogels. Maar, zoals al aangegeven, stromen deze ook toe uit de wijde omgeving. De rust van het hele terrein biedt hun een prettige omgeving om de zomerrui te ondergaan. Ook troffen we bij heel vroege en late telrondes in Het Hol meerdere tientallen op het water slapende ganzen aan. Wilde eenden, krakeenden en soms de kuif- en krooneend weten de petgaten en sloten te vinden. Alleen van de wilde eend (en soepeend) zagen we ook jongen. Van ganzen en eenden hebben we geen definitieve aantallen broedparen kunnen vaststellen. De aangegeven aantallen zijn vermoedelijk veel te laag.

Door het hoger worden van de bomen zien we zelfs 'bossoorten' uit de vogelwereld verschijnen. Niet allen voelen spechten zich er thuis. Zo verschijnt af en toe de raaf. En zelfs een schuwe bosvogel als de wespendif. De laatste is een roofvogel die, zoals zijn naam aangeeft, gespecialiseerd is in het eten van bijen-, hommelen- en vooral wespenlarven. Vermolmde, oudere bomen leveren deze fraaie, buizerdachtige vogel waarschijnlijk volop raten van dergelijke insecten. In De Suikerpot was van deze

fascinerende rover sprake van een territorium. Het nest bleef voor ons onvindbaar, maar dat gold voor de meeste nesten. Er werd bewust niet naar gezocht.

Naast wespendif komt af en toe de bruine kiekendief op bezoek. Broeden doen havik en buizerd: in beide terreinen 1 paar havik en 2 paren van de buizerd. Een bewoner liet ons een foto zien van een havik die hij had verlost uit het gaas van zijn kippenhok. Mogelijk broedt ook de sperwer in de directe omgeving, ergens bij het Moleneind. Of toch in Het Hol? De boomvalk zou je toch als broedvogel mogen verwachten, maar deze werd slechts eenmaal gezien. Er vloog eenmaal een zeearend over.

De fuut heeft een jong grootgebracht aan het begin van de Kromme Rade, nabij het Moleneind. Meerkoet (2 paar) en waterhoen (ook 2) hebben we aangetroffen in Het Hol. Het ligt in de verwachting dat in de Schilderplasjes langs de Vreelandseweg (N201) in de toekomst deze beide soorten ook gaan broeden. Misschien ook de fuut. De vegetatie biedt er nu waarschijnlijk nog te weinig dekking. Vroeger was ook de waterral een veel voorkomende broedvogel (DP), maar afgezien van een eenmalige melding van een roepend exemplaar op waarneming.nl op 25 juni langs de Kromme Rade, ontbrak van deze vogel ieder spoor.

Grote groepen houtduiven voelen zich jaarrond thuis in de bomen van beide terreinen. Vermoedelijk werd er in allebei door 3 tot 5 paar genesteld. Ook zwarte kraaien komen in grotere groepen voor, dan dat er nesten zijn. Beide soorten staan onder druk van de havik. De koekoek was met 3 roepende mannetjes in het hele gebied actief, waarbij eentje zich vrijwel beperkte tot de Vuntus. De beide andere hadden elk voorkeur voor een van beide gebieden. Een vierde roepend exemplaar werd slechts eenmaal langs de Vreelandseweg gehoord. Welke vogelsoort als gastouder dienst deed, is niet bekend.

Diverse bewoners wisten ons te melden dat de bosuil in het gebied voorkomt. Wij hebben geen uilen of hun jongen kunnen ontdekken, ook niet tijdens tellingen rond middernacht. Wel was de houtsnip aanwezig in zowel Het Hol als De Suikerpot: ook een vogel die pas in de late schemering actief is.

Van een beperkt aantal soorten worden kaartjes weergegeven. Verder geven we per soort een korte toelichting. In ieder geval blijken de moeraszangertjes veel talrijker in Het Hol, terwijl bossoorten als de grote bonte specht en boompieper het in beide goed doen. De vogels van de woonhuizen langs het Moleneind (kauw, huismus, boerenzwaluw en spreeuw) zijn niet meegeteld; alleen wanneer ze buiten de tuinen broedden, staan ze wel in het overzicht. De vogels uit de tuin van nummer 55 met het erbij gelegen boothuis zijn wel meegeteld. Dit conform de aanpak in voorgaande rapporten. Bij de Kromme Rade zijn de tuinvogels van De Suikerpot wel zoveel mogelijk in de telling meegenomen.

Opvallend was het ontbreken van zekere territoria van de kuifeend en waterral. Soorten als watersnip en scholekster werden zelfs niet als toevallige bezoeker gezien. Graspieper en braamsluiper hebben het overal in de regio moeilijk. Maar het gebied zou hun voldoende kansen bieden bij een eventuele opbloei van de populaties. Bruine kiekendief en zwarte stern vinden in beide terreinen te weinig geschikte broedmogelijkheden. Dat geldt waarschijnlijk ook voor kokmeeuw, visdief en dodaars. Of de waterral definitief verdwenen is, zal de toekomst leren. Voor een beschrijving van verdwenen soorten als wielewaal en grote karekiet: zie het verslag van 2012 (DP). Overigens werden in de lucht de nodige passanten waargenomen. We noemen: wulp, lepelaar, huis- en gierzwaluw.

In totaal zijn er van 54 vogelsoorten (inclusief 'soepeend') territoria vastgesteld; bovendien ging het bij nog eens 3 soorten om mogelijke broedgevallen.

Vergeleken met De Suikerpot (49 soorten) ontbraken wespendif, krakeend, roodborsttapuit en kneu.

BROEDVOGELS 2017

SOORT	Het Hol:	(aantal 2012)	Suikerpot:
fuut	1	(0)	-
knobbelzwaan	1	(2)	1
grouwe gans	5+/14	(27)	+
grote Canadese gans	1	(0)	-
nijlgans	3+	(7)	+
wilde eend	5+	(15)	7+
soepeend	1	(0)	-
krakeend	-	(2)	1 à 2
kuifeend	0?	(1)	-
wespendief	-	(0)	1
havik	1	(1)	1
sperwer	1?	(0)	-
buizerd	2	(2)	2
waterhoen	2	(0)	-
meerkoet	2	(4)	-
kievit	0?	(1)	-
houtsnip	2	(2)	1
houtduif	5	(5)	3
koekoek	1	(3)	1
ijsvogel	1	(0)	1
grote bonte specht	5	(4)	3
kleine bonte specht	2?	(0)	-
boerenzwaluw	1	(0)	2
boompieper	6	(3)	2
witte kwikstaart	1 à 2	(2)	1
winterkoning	52	(47)	36
heggenmus	4	(5)	1
roodborst	29	(33)	28
blauwborst	2	(2)	2 à 3
gekraagde roodstaart	2	(0)	-
roodborsttapuit	-	(0)	1
merel	34	(27)	23
zanglijster	18	(7)	6
sprinkhaanzanger	10	(5)	4
snor	17	(16)	-
rietzanger	39	(43)	8
bosrietzanger	2	(1)	1
kleine karekiet	19	(22)	6
spotvogel	1	(1)	-
grasmus	6	(2)	5
tuinfluiter	49	(35)	37
zwartkop	37	(32)	32
tjiftjaf	38	(75)	31
fitis	64	(60)	18
grouwe vliegenvanger	3	(1)	1

staartmees	1	(1)	1
matkop	2	(2)	2
pimpelmees	11	(18)	5
koolmees	12	(20)	9
boomkruiper	7	(5)	6
(Vlaamse) gaai	1	(2)	2
ekster	1	(0)	1
zwarte kraai	3	(2)	1 à 2
spreeuw	2	(0)	2
huismus	1	(0)	-
vink	20	(32)	15
groenling	2	(1)	2
putter	4	(3)	4
kneu	-	(0)	1
goudvink	4	(4)	2 à 3
appelvink	0?	(1)	1
rietgors	13	(11)	5

Ter vergelijking de meest talrijke soorten van beide gebieden:

Het Hol:

fitis	64
winterkoning	52
tuinfluiter	49
rietzanger	39
tjiftjaf	38
zwartkop	37
merel	34
roodborst	29

Suikerpot:

tuinfluiter	37
winterkoning	36
zwartkop	32
tjiftjaf	31
roodborst	28
merel	23
fitis	18

Conclusie:

De vogelbevolking van Het Hol en De Suikerpot is voor een groot deel hetzelfde, al verschillen de onderlinge verhoudingen behoorlijk. De variatie is behoorlijk groot, waarbij de ontwikkeling van het moerasbos zorgt voor een flink aandeel 'bossoorten'. Naast toch nog een leuke schakering aan moerasvogels. De boeiende plantengroei is hier buiten beschouwing gelaten. Zowel Het Hol als De Suikerpot worden beheerd met een op botanische belangen gerichte aanpak. Dat de vogels daarvan profiteren is duidelijk. Al zullen aan het eind van dit rapport voor Natuurmonumenten wel enkele op de vogelbevolking afgestemde aanbevelingen worden opgenomen. De belangrijkste factor voor de vogels is rust in de broedtijd. En die is gelukkig gewaarborgd.

Een totaal van 54 vastgestelde broedvogelsoorten (waarvan 1 hybride, de soepeend) en 3 twijfelgevallen (kuifeend, kievit en appelvink) is meer dan de 47 van 2012 (DP). Alle 57 worden hieronder nader toegelicht.

Het Hol: broedende en mogelijk broedende soorten nader bekeken

(Met aanvullende opmerkingen over voorkomen in De Suikerpot;
historische gegevens ontleend aan DP)

Fuut: 1

Deze soort ontbrak als broedvogel in 1997 en 2012, maar bracht nu 1 jong groot. Oudere tellingen maakten melding van meerdere broedparen.

Knobbelzwaan: 1

Slechts 1 paar kwam tot broeden langs het Moleneind; er werden daar jongen grootgebracht. Voorheen ontbrak deze soort in sommige jaren. Maar er waren ook jaren met 2 broedparen. In De Suikerpot broedt jaarlijks 1 paar (mededeling omwonenden; voortaan te melden als Omw.)

Grauwe gans: (meer dan) 10 (14?)

Al voor het verkennend bezoek op 6 april was een groot aantal nesten van deze soort ingeperkt door het schudden van de eieren: op 29 maart werden 9 nesten 'behandeld' (mededeling De Haan, verder vermeld als DH). Uiteindelijk heeft een vijftal paren 2 tot 5 jongen groot kunnen brengen (SOVON komt door onze tellingen uit op 5). Ondanks beheersingsmaatregelen zijn grauwe ganzen massaal aanwezig op de weilanden tussen Het Hol en De Suikerpot. Daar kunnen de aantallen oplopen tot 300. Half juni bestond een groep van ruim 200 ongeveer voor een kwart uit onvolwassen vogels. Zoals eerder genoemd wordt er in Het Hol op open water overnacht door tot wel 80 grauwe ganzen (soms samen met *grote Canadese ganzen*) en levert hun mest problemen op voor de waterkwaliteit. Vraat aan het riet zal ook zeker een rol spelen, waardoor er hier weinig brede rietkragen te vinden zijn.

Grote Canadese gans: 1

Tweemaal een paar op dezelfde plas waargenomen, geldig voor 1 territorium. Jongen werden niet gezien.

Nijlgans: (meer dan) 3

In Noord-Holland was het (nog) niet geoorloofd om nijlganseieren te schudden of prikken (DH). We troffen drie paar met jongen aan. Ook van deze soort kunnen de aantallen in het centrale weidegebied tussen Het Hol en De Suikerpot flink oplopen, tot wel 70!

Wilde eend: (meer dan) 5

Groepjes woerden en waakzame woerden alleen, waren overal te vinden. Paartjes duidelijk minder vaak. Wees dat op broeden of zijn er gewoon minder wijfjes beschikbaar? Uitgaande van opvallend territoriale mannetjes en van vrouwtjes met een toom kleine pullen komen we op een (minimaal) aantal van 5 geslaagde broedgevallen. In de Suikerpot lagen de aantallen waarschijnlijk net iets hoger.

Soepeend: 1

Een vrouwtje met duidelijk gemêleerd verenkleed zwom met een variabel gekleurd groepje klein grut rond.

Kuifeend: 0?

Erik de Haan trof tweemaal een paartje kuifeend aan in het plasje waar zich in 2012 een territorium bevond. Tweemaal, zonder vervolgwaarnemingen, levert helaas geen geldig territorium. De *krakeend* werd in Het Hol vreemd genoeg niet gezien, terwijl er aan de rand van De Suikerpot mogelijk wel territoria aanwezig waren.

Sperwer: 1?

Op grond van geregelde waarnemingen komt de SOVON-clusteringmethode tot een vastgesteld territorium. Toch hebben wij niet de indruk dat er zich een nest binnen Het Hol bevond. Niet ondenkbaar is het dat de sperwer huisde in een van de grotere tuinen aan de westkant van Het Moleneind, waarbij Het Hol als jachtgebied (dus wel als deel van het territorium) benut werd.

Havik: 1

We zijn er niet in geslaagd het nest te lokaliseren, maar duidelijk was, door de gedragingen en het roepen van beide vogels, dat er zich een haviksnest zuidelijk van de botenloods moest bevinden. Of het broedgeval jongen opgeleverd heeft, werd niet vastgesteld: roep van jonge vogels werd niet gehoord.

Buizerd: 2

Ongeveer in dezelfde omgeving als het hierboven beschreven haviksnest moet ook een buizerdhorst aanwezig zijn (onderlinge afstand ongeveer 100 m). Ook daarvan hebben we geen jongen gehoord of gezien, maar het gedrag van het paar wees wel op een nestplaats. Duidelijker was het broedgeval in het centrale deel. Oudervogels met prooi, een zichtbaar nest en roep van minstens 2 uitgevlogen jongen wezen op een geslaagd broedgeval. Schermutselingen tussen beide paren, maar ook met passanten en de burens uit De Suikerpot waren geregeld te zien. Conflicten met havik of sperwer zagen we niet. *Wespendieven*, die in De Suikerpot hun territorium hadden, hebben we niet in of boven Het Hol aangetroffen. Passerende *Bruine Kiekendieven* lokten geen reactie uit.

Waterhoen: 2

Ondanks de aanwezige haviken weet deze soort zich te handhaven. Ontbreekt in De Suikerpot.

Meerkoet: 2

Idem. Beide soorten kregen we zelden in beeld, maar wel te horen. Ook jonge vogels hoorden we, maar zagen we niet. Verschuilen zij zich voor de havik? Bij de telling van 2012 was de meerkoet met 4 paren present.

Kievit: 0?

Dwars door Het Hol loopt een diagonale strook weiland (particulier bezit), waar begrazing plaatsvindt. Verder ligt in zuidoostelijke deel een strook hooiland. Boven, en op beide percelen werd eenmaal een baltsende en/ of waakzame kievit gemeld. Te weinig om er een zeker broedgeval van te kunnen maken. Boven het niet getelde weidegebied ten oosten van Het Hol waren hooguit 3 baltsende kieviten te zien. Ooit (1983) waren dat er nog 22! In 2012 was er sprake van 1 vastgesteld territorium binnen Het Hol. Prop: "Als een onderduiker die niet weet dat de oorlog verloren is."(DP)

Houtsnip: 2

Bij de vroege ochtendtellingen werd tweemaal gezien hoe 2 baltsende houtsnippen zij aan zij ter hoogte van het boothuis van NM langs het Moleneind boven Het Hol vlogen: de tweede maal zwenkte

een van beide weg naar zuidwest (Wijde Blik, Lambertszkade e.o.), terwijl de andere oostwaarts verder snorde. De houtsnip werd verder nog tweemaal solo gehoord/gezien in Het Hol. Telkens in het westelijk gedeelte. Ook in De Suikerpot werd (minimaal) 1 houtsnipterritorium vastgesteld.

Houtduif: 5 (of meer)

Op grond van zingende exemplaren kwamen we uit op minimaal 5 territoria. Maar er waren altijd flink wat meer houtduiven foeragerend en rondvliegend aanwezig. In De Suikerpot waren er hele groepen die gezamenlijk opvlogen bij het verschijnen van een 'rover'. Met in beide gebieden een broedpaar haviken is de aanwezigheid van zoveel houtduiven verrassend te noemen. Voor de *holenduif* is het bosbestand waarschijnlijk nog niet zwaar genoeg, al zagen we hier en daar wilgen en populieren met flinke natuurlijke holtes. Een soort voor de toekomst?

Koekoek: 1 (+)

Er leek een strakke verdeling te bestaan tussen de drie roepende mannetjes: een in de Vuntus, een andere in de kleine bospercelen langs de Kromme Rade (Suikerpot) en steevast een in Het Hol. In beide gebieden zagen we ook vrouwtjes. Met name het mannetje van De Suikerpot bevond zich vaak dicht bij Het Hol, zodat een overlap in territoria niet ondenkbaar was.

IJsvogel: 1

Vrijwel elk bezoek liet de ijsvogel zich zien of horen. Eén waarneming betrof een exemplaar dat over de Kromme Rade zuidwaarts vloog, niet ver van het Moleneind. Op weg naar zijn nest of juist ervan afkomstig? Er is in Het Hol geen duidelijke locatie gezien die geschikt lijkt voor een nest. Wortelkluiten van omgevallen bomen zijn te ondiep. Maar de frequente aanwezigheid leidt wel tot een geldig territorium (SOVON). In De Suikerpot speelde een soortgelijk dilemma. Maar daar werd het aandragen van voedsel waargenomen, wat vermoedens versterkte dat er toch een nest aanwezig moest zijn. Overigens zou in de Vuntus ook minstens 1 paar present zijn (Omw.).

Grote bonte specht: 5

Vergeleken met voorgaande tellingen blijft deze specht het goed doen (5 in 2012; 6 in 1992, DP). De verwachting dat het aantal zal toenemen door het verouderen van de bomen, wordt mogelijk getemperd door predatie (havik, mogelijk ook boommarter).

Kleine bonte specht: 1

Broedt hij nabij het boothuis (waar hij te horen was) of toch in een van de tuinen aan de overkant in een van de grote villatuinen aan het Moleneind? Voor Het Hol, waar hij tot tweemaal toe te horen was, betreft het een nieuwe soort, die zich hopelijk kan handhaven.

Boerenwaluw: 1

Deze soort nestelt gelukkig overal in schuren, loodsen en andere bouwsels en onder bruggen langs het Moleneind. Maar in navolging van vroegere rapporten tellen we de woonhuizen en tuinen van particulieren (behalve nr. 55 met daar de botenloods van NM) niet mee (DP). In het telgebied konden we 1 broedgeval traceren.

Boompieper: 6

Deze soort is een 'runner-up' in Het Hol. Voor het eerst vastgesteld in 2012 met 3 broedparen (DP), is dat aantal nu verdubbeld. De Suikerpot blijft achter met 2 territoria. Daar zou de soort zich nog wel uit kunnen breiden. Voor Het Hol lijkt de grens ongeveer bereikt, maar ik krijg hierin graag ongelijk!

Witte kwikstaart: 1 à 2

Naast een vastgesteld territorium binnen Het Hol waren er rondom altijd meer exemplaren aanwezig. Vooral langs het Moleneind zijn tal van geschikte loodsen en schuren, waar gebroed kan worden. Rond de schapenwei in het centrum van Het Hol waren af en toe witte kwikstaarten aanwezig op en bij het kleine schuurtje waar de boer opslagruimte hield voor zijn vee. Mogelijk is hier een broedpoging gedaan, maar meer waarschijnlijk betrof het hier hetzelfde paar dat half mei voor de omgeving van de botenloods koos. De Suikerpot telde 1 paar.

Winterkoning: 52

Ten opzichte van de 47 van 2012 (DP) een lichte toename. Maar zeker vergeleken met de 30 territoria uit 1997 doet de winterkoning het uitstekend in het veenmosberkenbroek! Ook in De Suikerpot is de winterkoning een van de koplopers met 36 paar.

Heggenmus: 4

Naast een aantal zangers van deze soort bij de huizen aan het Moleneind, kwamen we in Het Hol uit op 4 territoria. Je zou er meer verwachten, en van ouds was dat ook zo (DP). Zou hier voedselconcurrentie met andere zangertjes van het struikgewas, zoals *winterkoning* en *roodborst*, een rol spelen? In De Suikerpot slechts 1.

Roodborst: 29

Ten opzichte van de vorige inventarisatie een lichte teruggang (33 DP). Maar nog altijd een goed vertegenwoordigde zanger.

Blauwborst: 2

Ook in 2012 werd er in Het Hol melding gemaakt van 2 territoria. In De Suikerpot nu 2, mogelijk 3.

Merel: 34

Het aantal van 27 in 2012 gaf al een flinke toename van de merel te zien ten opzichte van oude gegevens (o.a. 15 in 1967 DP). Die groei zet door. Hopelijk blijft een terugval door het usutuvirus de populatie merels bespaard.

Zanglijster: 18

Voor moerasbossen geldt de zanglijster als indicatorsoort. Ten opzichte van 7 broedparen in 2012 doet deze vogelsoort het verbluffend goed! Vooral tijdens vroege tellingen schalde het gebied van hun zang. De Suikerpot blijft daar (nog?) flink bij achter met maar 6 vastgestelde territoria.

Sprinkhaanzanger: 10

De riet- en galigaanzones bieden een ander soort biotoop met dus andere indicatoren.

De sprinkhaanzanger is daar een van. Het aantal is ten opzichte van 2012 verdubbeld (was gewoonlijk ongeveer 5, zo ook in 2012)! Misschien dat de verlanding voor meer droge ruigtes en halfdroge rietvelden zorgt. Dat wordt door deze zangvogel op prijs gesteld. In De Suikerpot is dat type minder aanwezig, waardoor de soort daar op 4 blijft steken. Het maaibeleid (zie 'aanbevelingen') zal met de sprinkhaanzanger, maar ook met bijvoorbeeld *blauwborst* en de andere rietzangvogels rekening moeten houden!

Snor: 17

Historische aantallen van meer dan 50 (1948, zie DP) worden al lang niet meer gehaald. Maar met 17 zit de snor op hetzelfde niveau als in 2012 (16). Meer riet zou deze soort helpen. Minder maaien? Ganzen verjagen? Of vinden we het zo mooi genoeg: zit het wel snor...?

Rietzanger: 39

Vergeleken met de 43 van 5 jaar geleden een lichte daling. Met de toename van de bossige delen in het gebied niet verwonderlijk. Tot in de zestiger jaren was er nog sprake van meer dan honderd paar! Meer riet zou ook voor deze soort een zegen zijn! (De Suikerpot, met veel minder riet, telde 8 paar).

Bosrietzanger: 2

Van deze soort werd nooit meer dan 1 territorium vastgesteld (1967 en 2012 DP), zodat dit aantal allang meevalt. Toch lijkt het gebied meer potentie te hebben voor deze soort, die van een afwisseling van halfdroge struiken en veel riet houdt. Ook in De Suikerpot broedde de bosrietzanger (1 paar) in lager aantal dan je zou mogen verwachten. Zie ook de aanbevelingen.

Kleine karekiet: 19

Te weinig riet, dus 'minder karekiet...' Weliswaar meer dan in de eerste 30 jaar na de oorlog, maar duidelijk minder dan de 78 in 1992 en de 23 en 22 tijdens de tellingen van 1997 en 2012 (DP). Wat opviel was, dat in tegenstelling tot *snor*, *sprinkhaanzanger* en *rietzanger*, de kleine karekiet niet te vinden was in stroken galigaan. Te weinig riet verklaart ook het lage aantal in De Suikerpot (6).

Galigaan

Spotvogel: 1

Evenals in 2012 bevond zich een territorium aan de zuidwestkant van het Moleneind, waar aan weerskanten van de weg gezongen werd.

Grasmus: 6

In 1984 werden 8 territoria vastgesteld; daarna slechts 1 à 2 (DP). Met het aantal van 6 tekent zich dus een duidelijk herstel af. Anders dan in 2012 bevond de grasmus zich niet alleen in het zuidelijk deel, maar ook in het centrale deel van Het Hol. Gagel, vrijstaande wilgjes en lijsterbes werden gekozen als zangplaats. De Suikerpot biedt deze soort ook volop kans: 5.

Tuinfluit: 49

Deze soort lijkt 'booming'. Van 10 paar in 1948 naar 35 in 2012 en nu de 50 in zicht! Maar er is een kanttekening: Prop meldt dat er in 1988 sprake was van 73 paar! Wat veroorzaakt dat jojo-effect? Blijkbaar helpt de ontwikkeling van de bossen met veel ondergroei voor deze zangvogel momenteel om weer in de lift te zitten. De door SOVON gemelde tendens van afname sinds de eeuwwisseling (<https://www.sovon.nl/nl/soort/12760>) is hier niet merkbaar. De Suikerpot telt 37 paar, net genoeg om boven de *winterkoning* (36) als koploper te eindigen.

Zwartkop: 37

Ook de zwartkop doet er zijn voordeel mee dat het moerasbos zich verder ontwikkelt. Na ongeveer 15 paar in de jaren '60 en '80 en een verdubbeling tot 2012 (32, DP), lijkt de groei er nog niet uit te zijn. In De Suikerpot is de zwartkop nummer drie (32). In Het Hol blijft hij achter bij *winterkoning*, *rietzanger*, *tuinfluit* en beide volgende soorten.

Tjiftjaf: 38

Ten opzichte van de 75 paar in 2012 een schrikbarende daling, zelfs duidelijk onder het niveau van 1967 (40) en 1988 (48) (DP), toen het bos veel jonger was. Juist in wat ouder moerasbos floreert deze soort gewoonlijk. Een onverklaarbare afname tot 50% van de vorige telling... Ook landelijke trends geven geen reden om afname te verklaren. In De Suikerpot 31.

Fitis: 64

Een ander verhaal dan dat van de *tjiftjaf*. Nog wel geen evenaring van de 70 paar in 1967 (DP), maar ruim boven de 60 van de voorgaande telling. Met dit aantal is de fitis de talrijkste broedvogel van Het Hol. In De Suikerpot is dat met slechts 18 territoria een ander verhaal.

Grauwe vliegenvanger: 3

Ten opzichte van voorgaand jaren met hooguit 1 broedgeval, nu een mooie score! Twee in bosjes aan de noordzijde van de Kromme Rade en een bij nummer 55 (Moleneind). Ook op het erf bij bewoners van De Suikerpot aan de Kromme Rade een broedgeval. SOVON meldt een continue afname in Europa en wijt lokaal optredende toename aan de ontwikkeling van het geboomte en het daardoor geschikt worden van bos (<https://www.sovon.nl/nl/soort/13350>).

Staartmees: 1

De laatste jaren heeft de staartmees regionaal veel ingeleverd. De ene inventarisatie na de andere meldt een terugval. Mogelijk door een aantal te koude, te droge of juist te natte lentes. Met een daardoor ontstaan tekort aan voedsel voor de jongen in de nestfase. Was deze soort bijvoorbeeld in de landgoederen en bossen van Het Gooi een niet te missen soort tijdens een wandeling of fietstocht, de staartmees is sinds 5 jaar hoogstens een meevallertje. In Het Hol is 1 broedgeval vastgesteld, evenals in 2012. In 1992 werden er 10 territoria gemeld. SOVON vermeldt een landelijk lager niveau sinds de negentiger jaren (<https://www.sovon.nl/nl/soort/14370>). De Suikerpot: 1.

Matkop: 2

Een kleine houthakker, die zijn eigen nestholte hakt in zacht hout van bijvoorbeeld berk en vermolmde wilg en andere dood hout. De matkop vertoont in heel Nederland een sterke achteruitgang (<https://www.sovon.nl/nl/soort/14420>). Daarom mogen we al heel blij zijn met 2 paar in Het Hol en een gelijk aantal in De Suikerpot. De verklaring dat de *grote bonte specht* zich tegoed zou doen aan nestjongen (DP), klinkt plausibel, maar valt even lastig te bewijzen als de bewering dat de *havik* debet zou zijn aan de teruggang in aantallen *waterhoentjes*. *Meerkoet* en *houtduif* lijken tegen de verdrukking in te groeien, en dat geldt (ondanks de spechten) ook voor diverse hollenbroeders onder de zangvogels.

Pimpelmees: 11

De pimpelmees valt in aantal behoorlijk tegen (18 in 2012), maar in aanmerking genomen dat deze soort in de vorige eeuw nauwelijks in Het Hol tot broeden kwam, is een totaal van 11 niet slecht. De Suikerpot moest het doen met niet meer dan 5 territoria van deze mees.

Koolmees: 12

Nauwelijks talrijker dan de *Pimpelmees*, maar eveneens beduidend minder dan in 2012 (20). Ook in dat jaar was de koolmees net iets talrijker dan de *pimpelmees*. Ook bij de koolmees waren er in de vorige eeuw veel minder broedgevallen in Het Hol. De Suikerpot telde dit jaar 9 territoria, duidelijk meer dan de *pimpelmees*.

Boomkruiper: 7

Ook weer een indicatorsoort voor het broekbos en duidelijk present. Iets meer dan de 5 van 2012 en veel meer dan de twee broedsels in 1992. (De Suikerpot: 6). Leuk was het nestelen onder het dak van nummer 55, het huis dat meetelt in de inventarisaties.

Gaai: 1

In De Suikerpot was sprake van 2 paar. Voor beide soorten niet slecht, wanneer je de aanwezigheid van *haviken* in beide gebieden in aanmerking neemt. Het Hol telde in 1967 nog 4 en vijf jaar geleden nog 2 territoria, wat wel aangeeft dat deze soort het moeilijk heeft om zich hier te handhaven.

Ekster: 1

In de uiterste zuidwestpunt bevond zich een nest, waaruit met succes jongen zijn uitgevlogen. Ook meer naar het noorden werd eenmaal een ekster gezien. Mogelijk broedden er ook eksters aan de westzijde van het Moleneind.

Zwarte kraai: 3

Oude rapporten wijzen op schommelende aanwezigheid van de zwarte kraai als broedvogel (1 in 1948, 5 in 1967 en 2 in 2012). De aanwezigheid van de zwarte kraai is interessant vanwege de gewoonte van *ransuil* en *boomvalk* om oude kraaiennesten te gebruiken. Beide soorten ontbreken nu (nog) in beide terreinen. Opvallend was de aanwezigheid van een nest op 30 m van het succesvolle buizerdnest en de felheid waarmee keer op keer de *buizerd* bij nadering van zijn eigen nest werd lastig gevallen door zijn zwarte burens. In De Suikerpot kwamen we uit op minimaal 1, mogelijk 2 paar.

Spreeuw: 2

Naast aanwezigheid op de niet in de telling meegenomen erven, waren er in boomholtes 2 nesten, dieper het gebied in. Ook in De Suikerpot telden we 2 paar.

Huismus: 1

Op het erf van nummer 55, het enige erf dat binnen Het Hol wordt meegenomen, omdat daar ook de loods met boten van Natuurmonumenten ligt. In de verdere omgeving broeden overal huismussen op particulier terrein. Daarbij gaat het plaatselijk om meer dan 10 paar op een kleine oppervlakte. Bij De Suikerpot was afwezigheid van de huismus des te opvallender, doordat er aan de uiterste oostkant van de Kromme Rade een flink aantal lijkt te broeden in een van de huizen, buiten het terrein van Natuurmonumenten.

Vink: 20

Anders dan in 'echte' bosgebieden hoort de vink niet tot de top 5 van broedvogels. Toch is de soort prima vertegenwoordigd, al halen de aantallen die van 2012 niet meer (32 DP). Het aantal laat zich vergelijken met dat van 1992, toen er 21 broedparen werden vastgesteld. Tot halverwege de jaren zestig was de vink nauwelijks aanwezig (1 à 2 paar). Waardoor deze soort met 30 % is afgenomen in 5 jaar tijd, laat zich lastig verklaren. De hoeveelheid beschikbaar bos is niet verminderd. In De Suikerpot noteerden we 15 paar. De hoeveelheid bos is daar in oppervlak groter...

Groenling: 2

Beide zangplaatsen bevonden zich nabij het Moleneind. Prop meldt in 2012 1 broedgeval, maar de groenling ontbreekt in de toelichting per soort. Er is dus ook geen kaart, zodat we niet kunnen zien of ook toen het Moleneind favoriet was. Ook De Suikerpot telde 2 paar.

Putter: 4

Ook deze soort koloniseert de bossen langs het Moleneind. Het lijkt erop dat er noordelijker langs deze weg nog wel meer broedparen aanwezig waren, net buiten Het Hol. In 2012 zaten de 3 territoria juist meer naar het oosten. De aantallen variëren al tientallen jaren rond de 2 à 4 paar (DP). (De Suikerpot: 4)

Goudvink: 4

Deze vogels lieten zich verrassend veelvuldig horen en zien. Ofschoon ze de neiging hebben zich over flinke afstanden te verplaatsen, bestaat door de vaste vliegroutes de indruk dat 4 territoria een reëel aantal weergeeft. In De Suikerpot (waar de *Kneu* wel voorkwam, in tegenstelling tot Het Hol) telden we 2, mogelijk 3 paar.

Appelvink: 0?

Tweemaal een zingende man was net niet voldoende om een broedgeval vast te stellen (SOVON). Toch vinden we de aanwezigheid van deze in de broedtijd lastig op te sporen soort bemoedigend. Genoeg om hem hier te vermelden als mogelijke broedvogel. Voor 1992 en 2012 gold dat er 1 territorium werd gemeld. In De Suikerpot zagen we niet alleen adulte vogels, maar ook een jong (1 broedgeval).

Rietgors: 13

Bij Prop moest deze soort het zonder toelichting en kaart doen. Hij vermeldt 48 paar voor 1948, 20 voor 1967, 34 voor 1992 en 11 voor 2012. De oude aantallen worden dus niet meer gehaald. Dat zal vooral te maken hebben met het minder open karakter en de afname van het oppervlak aan riet. Dat speelt meer vogels parten, denk aan de verdwenen *grote karekiet* (maar die zit in heel ons land en daarbuiten in de knel) en *Roerdomp*. Eerder in dit rapport zagen we dat ook bij *rietzanger*, *snor*, *kleine karekiet* en dergelijke vogels van het rietmoeras. In De Suikerpot telden we 5 paartjes van de rietgors.

Waterdrieblad

Aanbevelingen:

Voor de broedvogels is het huidige beheer zeker niet verkeerd. Toch zijn er een aantal verbeterpunten.

Het maaisel van de veenweiden werd dit jaar pas eind april weggehaald. Storend voor bijvoorbeeld de blauwborst en het waterhoen, die graag al vroeg in april aan de rand van deze plekken hun nest bouwen. Het is raadzaam om maaisel in maart te verwijderen.

Het lijkt wenselijk om de aantallen aanwezige ganzen te beperken. Dit gebeurt al, en zal moeten worden geïntensiveerd. Rietgroei en waterkwaliteit zullen er wel bij varen.

Een aantal interessante vogels benut het ouder worden van de bosgedeeltes. Essen blijken (zoals overal in Nederland) geheel of gedeeltelijk af te sterven door een schimmelinfectie. Oudere bomen (wilg e.a.) sterven geheel of gedeeltelijk af. Laat de stompen a.u.b. zoveel mogelijk staan: ze zijn interessant voor insecten en dus voedselbron voor vogels. Zo zijn ook de abelen weliswaar gebiedsvreemd, maar bieden ze geschikte nestgelegenheid voor met name grotere vogels en spechten. Mogelijk biedt hun wortelkluif, na eventueel omwaaien, nestelkansen aan de ijsvogel. Het gebiedje waar zij staan lijkt uitermate geschikt voor de houtsnip: droog met veel openheid en toch voldoende dekking.

De hooiweiden en zomen van de moerasbossen werden al eind juni gemaaid. Voor vogels die in die zomen broeden (grasmus, boompieper e.a.) is dat beslist te vroeg: hun jongen vliegen pas rond de tweede of derde week van juli uit. Dat geldt ook voor tweede broedsels van rietgors en roodborsttapuit, die juist graag in de mengbegroeiing van gras en riet broeden. Advies: Stel het maaien uit tot na 20 juli.

Een deel van de weilanden zijn bezit van Natuurmonumenten en worden verpacht aan agrariërs. Daar waren enkele malen kieviten baltsend te zien. Kort houden van die percelen biedt deze weidevogels en mogelijk ook de scholekster (weer) een kans. Afwisseling met hooiland komt mogelijk weer andere vogelsoorten ten goede. Denk ook aan het bevorderen van meer variatie in het grasmengsel en ruimte voor meer kruiden door het gebruik van ruige stalmest. Is het mogelijk om de overgangen van sloot naar weide af te vlakken, waardoor een drassige strook ontstaat? Op één plek is dat al het geval, maar genoemde strook is verhoudingsgewijs te klein. Helaas heeft Natuurmonumenten geen invloed op het gebruik van de overige weidegebieden. Die hebben hun betekenis voor weidevogels, ook voor bijvoorbeeld de graspieper, verloren. Juist daarom is overleg met de gebruikers over het beheer van de weidegebieden van belang! Gelukkig geven ontwikkelingen in de Vuntutus hoop. Maar bij bewust beheer heeft ook de directe omgeving van Het Hol de weidesoorten wat te bieden! (Waarbij de rol van toegenomen predatie door in aantal toegenomen soorten als ooievaar, vos en havik maar even buiten beschouwing wordt gelaten... Wie niets probeert, wint nooit niets!)

Zou het mogelijk zijn om grenzend aan Het Hol een deel van het grasland te vernatten (afschrapen van de toplaag) en verruigen, zodat er nieuw biotoop voor bijvoorbeeld waterral, watersnip en kleine rietvogels ontstaat?

(NB: met ingang van 2 augustus 2017 staan op de lijst van te bestrijden exoten o.a. Rode Amerikaanse rivierkreeft en nijlgans: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten>)

Riet, galigaan en gemaaide veenmosweide

Bronnen:

Prop, D., 2012. Broedvogels van het Hol 2012, Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum 2012 (uitgave nummer 211) (verwijzingen onder DP)

Vergeer J.W., van Dijk, A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

<http://www.landschapnoordholland.nl/sites/default/files/upload/LNH%20Rapp%20Boommarters%20Vechtstreek.pdf>

<https://www.sovon.nl/nl/soort/12760> (tuinfluiter)

<https://www.sovon.nl/nl/soort/13350> (grauwe vliegenvanger)

<https://www.sovon.nl/nl/soort/14370> (staartmees)

<https://www.sovon.nl/nl/soort/14420> (matkop)

<https://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebied/het-hol/info-en-contact>

<https://gooi.waarneming.nl/index.php>

<https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2017/>

Mondelinge bronnen: Erik de Haan, Natuurmonumenten (NM), verwijzingen onder DH.

Omwonenden (verwijzingen onder Omw.), Bewoner Moleneind 55 en diverse bewoners langs de Kromme Rade (Brinkman, V/d Vliet)

Met dank aan Dirk Prop (technisch advies), Erik de Haan (opdrachtgever, terreininformatie; medeteller) en SOVON (autoclustering); verder: Piet en Francis Bakker (VWG Het Gooi e.o., voormalige bewoners Moleneind 55)

Aanhangsel I Het weer in het voorjaar van 2017 (Bron: KNMI)

April was in doorsnee te koud en te droog, ondanks een zachte start. Vogels die in de warme maand maart al in broedstemming geraakt waren, lieten hun legsels in de steek of stelden de leg of het broeden uit (diverse meldingen en eigen waarnemingen bij o.a. merel en koolmees en weidevogels). Mei begon erg koud, maar de tweede helft kende meerdere dagen met een temperatuur boven de 30 graden. De druilerige start kon het neerslagtekort niet opheffen; evenmin de regen die rond het midden en in de laatste dagen van de maand viel. De verschillen in neerslag waren in die periodes plaatselijk nogal groot. Juni was net als mei warmer dan gewoonlijk, maar ook nu kenden de temperaturen enkele dips, met een koude zomerstorm op 9 juni. Deze veroorzaakte in Het Hol en De Suikerpot echter weinig schade. Neerslag van betekenis viel aan het eind van de eerste decade en op de 28^e. Alle drie de maanden waren zonniger dan gemiddeld. Juli was tamelijk gelijkmatig: weinig uitschieters, maar wel enkele dagen met felle buien (bijv. 7, 12 en 14 juli en de laatste decade). Voor de meeste vogels zat het seizoen er toen al op. Maar voor de kersverse jonge vogels leverde dat volop insecten en wormen op.

In doorsnee verliep de lente dus als volgt: Maart was warm en tamelijk droog. Na een lange, koude start in april die duurde tot half mei, schoten de temperaturen omhoog. Er viel veel te weinig regen (wat voor moerasgebieden niet bevorderlijk is). Pas in juli bereikte de neerslag hogere waarden. Voor de vogels betekende dit een late piek in het voedselaanbod voor insecteneters. Mogelijk heeft de droogte voor muizeneters (buizerd) positief gewerkt. Toch werden er in beide gebieden nergens meer dan 2 jonge buizerds gezien.

Aanhangsel II Enkele soortkaarten

Van een aantal (met name indicator-) soorten volgen hieronder de territoriumkaarten (SOVON):
(Telgebied: 50076 Kortenhoefse Plassen; Het Hol)

(Waar de kwaliteit van de SOVON-kaarten tegenvalt, ligt dat aan mijn bewerking)

Een aantal kaarten vertonen een combinatie van soorten.

1. Fuut (1 territorium)

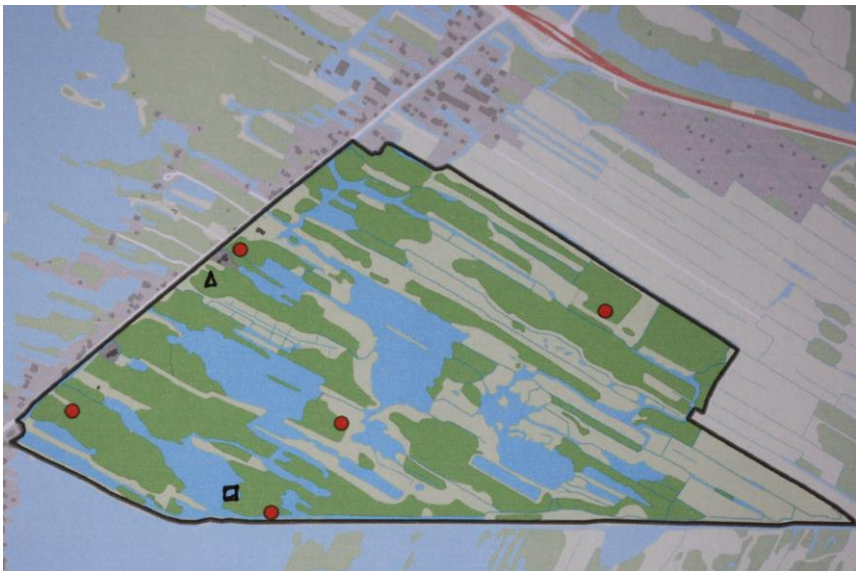
2. Meerkoet (2 territoria)

□ Waterhoen (2) △ Houtsnip (2)

3. Buizerd (2 territoria)

□ Havik (1) △ Sperwer(1?)

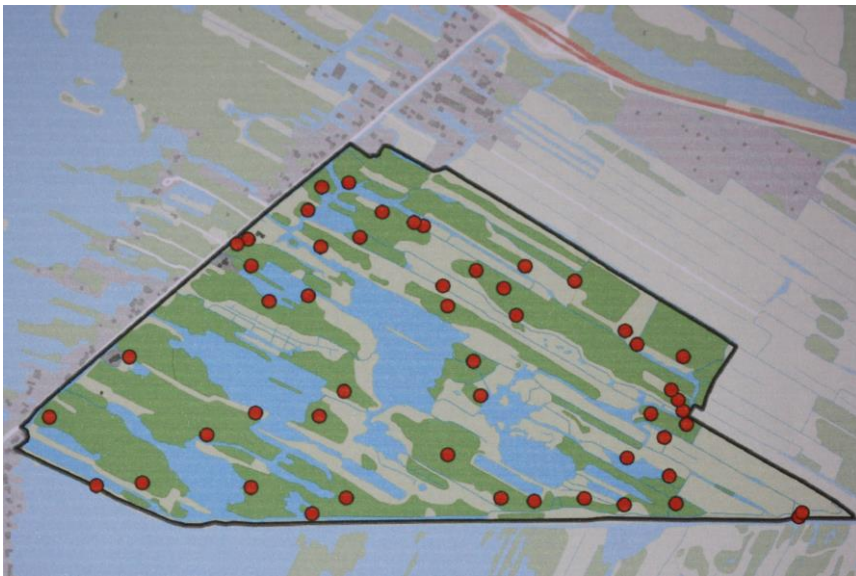
4. Grote Bonte Specht (5 territoria)

□ IJsvogel (1) △ Kleine Bonte Specht (1)

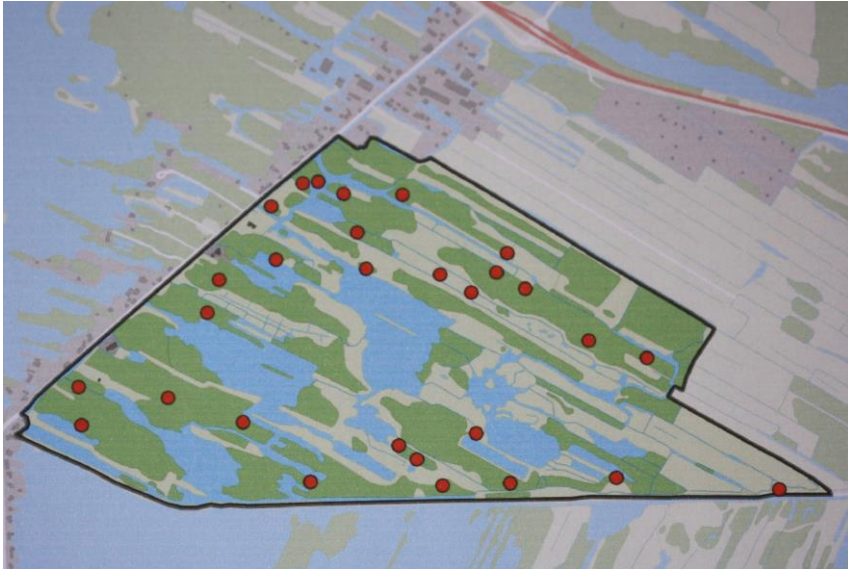

5. Boompieper (6 territoria)

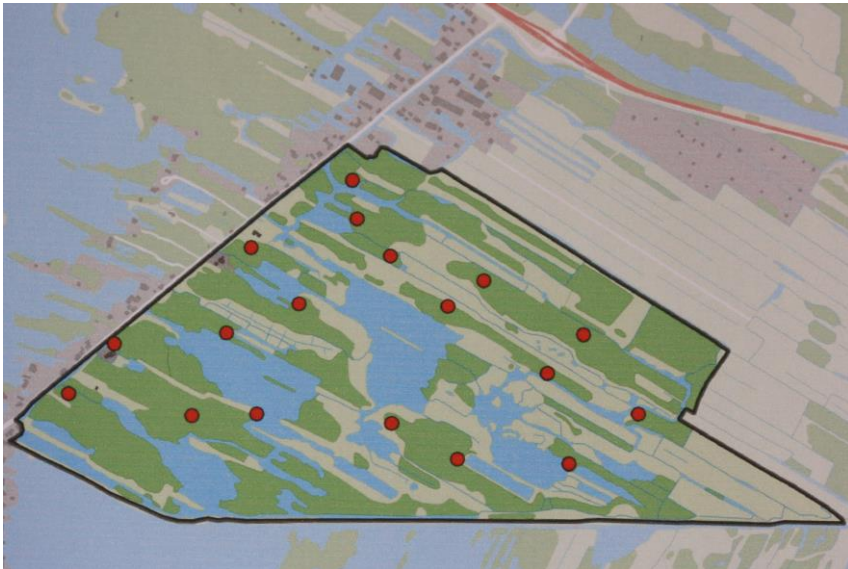
□ Matkop (2) △ Koekoek (1) * Witte Kwikstaart (1)

6. Winterkoning (52 territoria)

7. Roodborst (29 territoria)

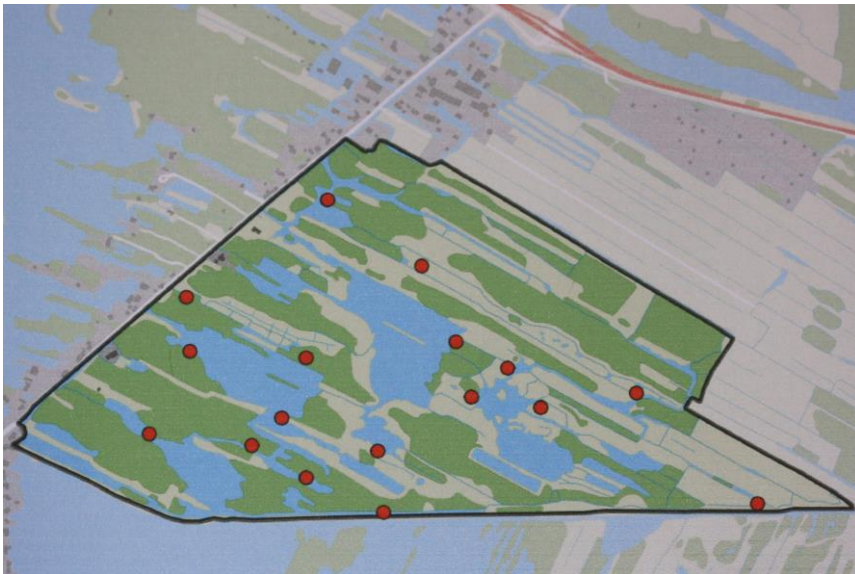

8. Zanglijster (18 territoria)

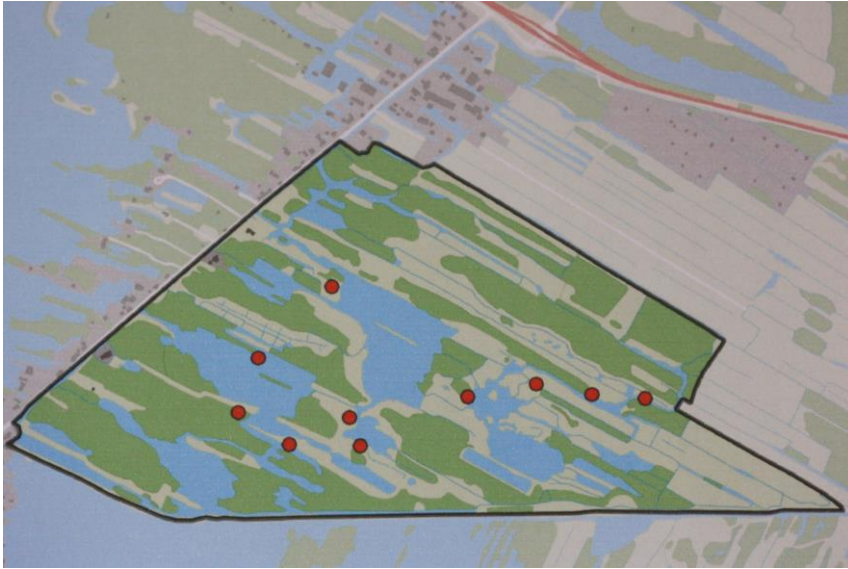

9. Blauwborst (2 territoria)

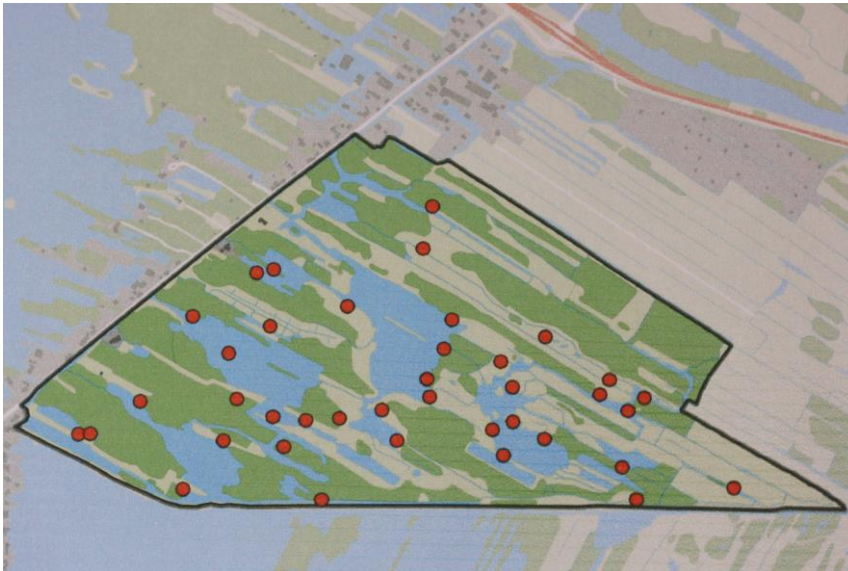
□ Gekraagde Roodstaart (2) △ Bosrietzanger (2)

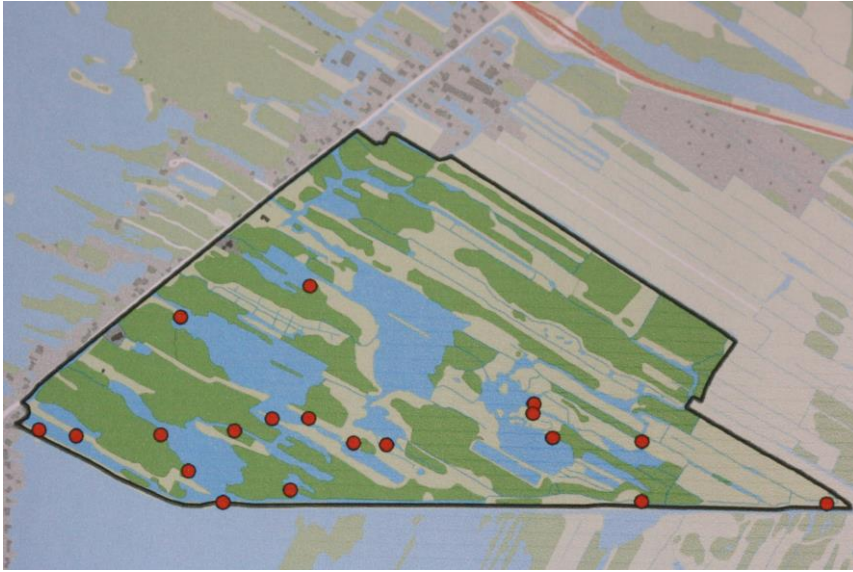
10. Snor (17 territoria)

11. Sprinkhaanzanger (10 territoria)

12. Rietzanger (39 territoria)

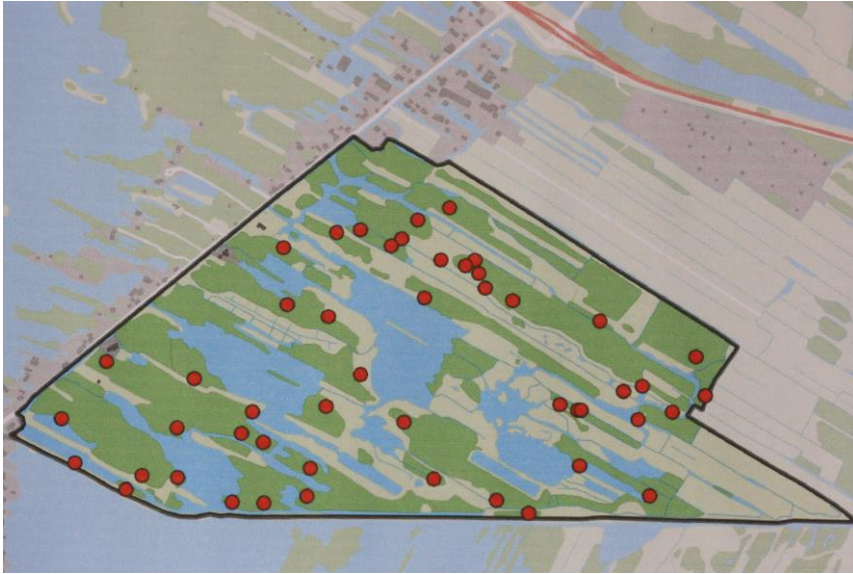

13. Kleine Karekiet (19 territoria)

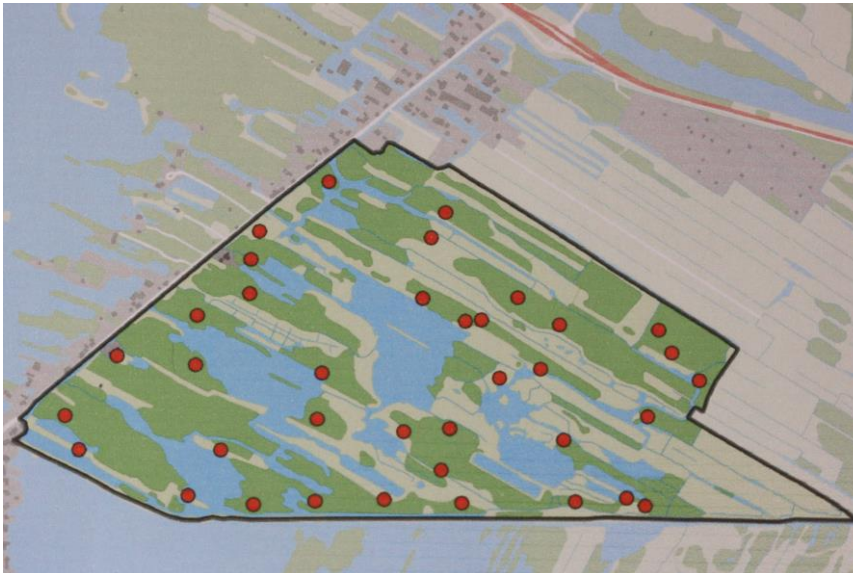

14. Grasmus (6 territoria)

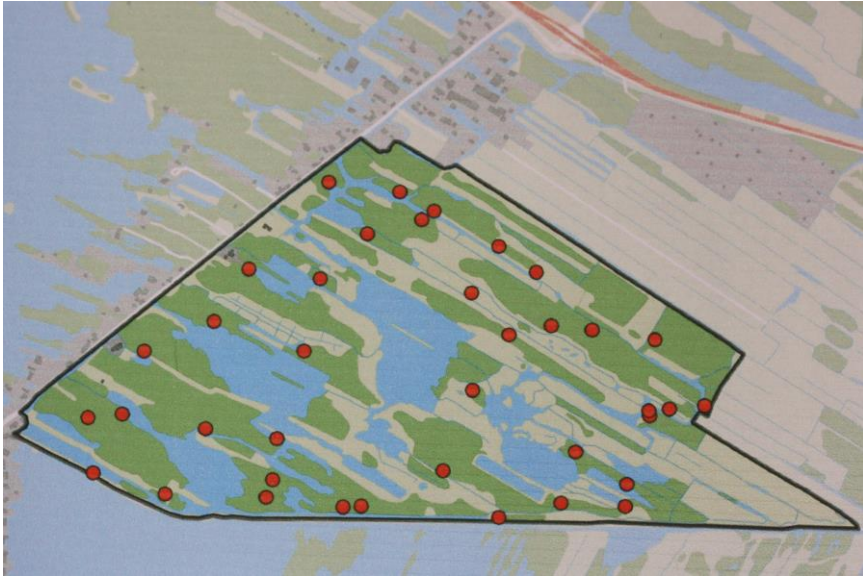
△ Spotvogel (1)

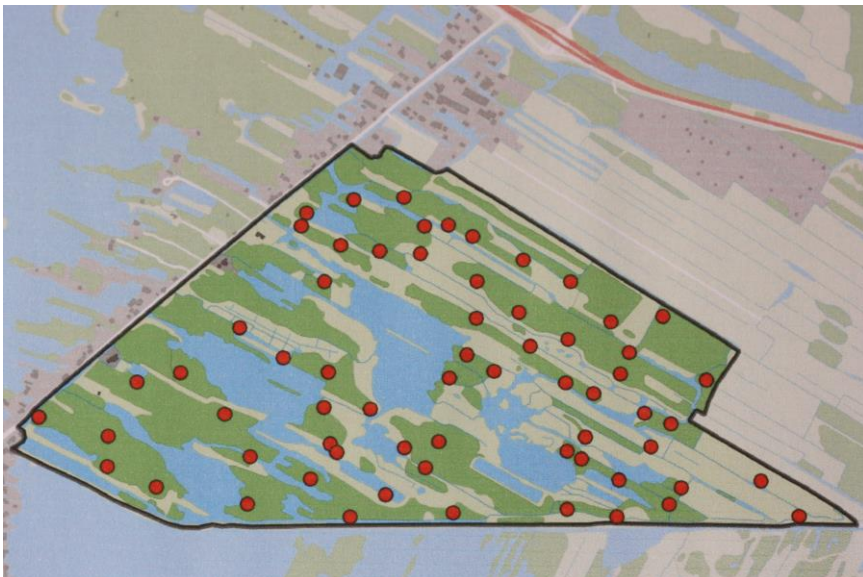
15. Tuinfluiter (49 territoria)

16. Zwartkop (37 territoria)

17. Tjiftjaf (38 territoria)

18. Fitis (64 territoria)

19. Boompieper (6 territoria)

□ Staartmees (1)

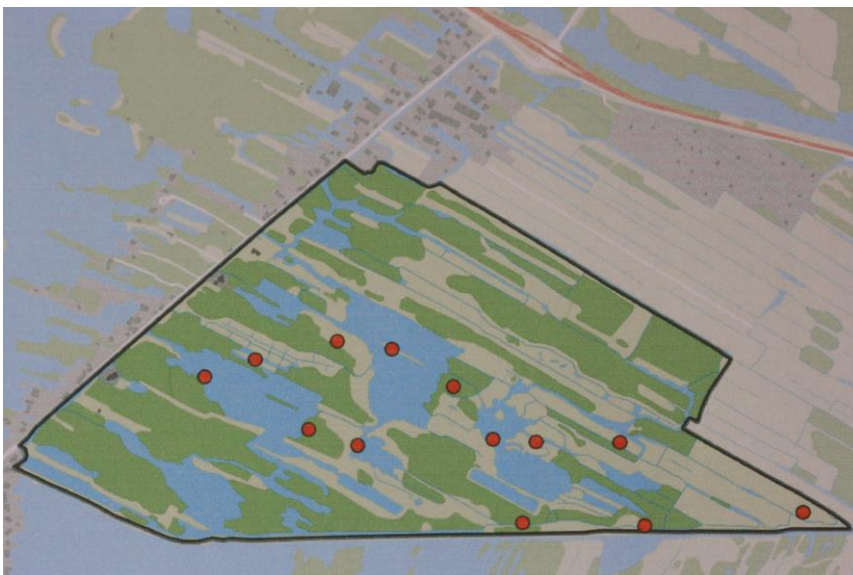
20. Boomkruiper (7 territoria)

□ Grauwe Vliegenvanger (3)

21. Goudvink (4 territoria)

? Appelvink (0?)

22. Rietgors (13 territoria)

Van de overige soorten zijn geen kaarten opgenomen. Van soorten als wilde eend en grauwe gans zouden die geen betrouwbaar beeld geven. Een soort als merel vertoont een logische verspreiding: overal waar struiken en bomen staan, had deze zijn territoria.